

Opetus- ja Kulttuuriministeriö

Lausuntopyyntö 10.07.2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta,
OKM/35/010/2018

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleisesti

SAMOK suhtautuu kriittisesti tehtyyn lakiesitykseen. SAMOK suhtautuu kielteisesti erityisesti tilauskoulutuksen kohderyhmien laajentamiseen sekä ylempien korkeakoulututkintojen laajuuksien joustavoittamiseen. Muilta osin esitykset ovat pääosin tarkoituksenmukaisia mutta lakiesityksen kokonaisvaikutuksia on todella vaikea tehdä esityksen perusteella. Vaikutusten arvioimista hankaloittaa myös se, ettei valmisteilla olevaa rahoitusasetusta ole vielä annettu. Rahoituksen kokonaisuudella on todella merkittävä vaikutus siihen miten lakiesitys vaikuttaa korkeakoulujen toimintaan ja suomalaiseen koulutusjärjestelmään.

SAMOK kuitenkin kiittää erityisesti esityksestä joustavoittaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia.

SAMOK on huolissaan siitä, edistävätkö tehdyt lakiesitykset Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 tavoitteiden toteutumista ja pitääkin tärkeänä että lakiesitysten lisäksi panostetaan myös muihin koulutuksen kehittämisen työkaluihin kuten erilaisiin kehittämishankkeisiin. Erityisen tärkeää on lisätä korkeakoulujen rahoitusta niin, että laadukkaan tutkintokoulutuksen sekä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien toteuttaminen on mahdollista. Jatkuvan oppimisen korostaminen korkeakoulujen toiminnassa ei saa olla pois tutkintokoulutuksesta vaan sille tulee osoittaa lisärahoitusta.

Jatkuva oppiminen

SAMOK pitää tärkeänä että jatkuvaan oppimiseen panostetaan jatkossa entistä voimakkaammin ja onkin tärkeää että lakiesityksessä kiinnitetään huomiota jatkuvan oppimisen tarjontaan. SAMOKin näkemyksen mukaan melko pienen lakimuutoksen sijaan oleellisempaa on kuitenkin varmistaa riittävät resurssit tarjonnan kehittämiseen ja toteuttamiseen. SAMOK uskoo että ammattikorkeakouluilla on hyvät edellytykset tarjota osaamista jo työelämässä oleville kunhan siihen varataan riittävät resurssit.

Lakiesityksen mukaan vaihtoehtoinen tapa lisätä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia olisi lisätä aloituspaikkoja. Tämä kuitenkin edellyttäisi julkisen rahoituksen lisäämistä korkeakouluille. SAMOK huomauttaa että korkeakouluille tulee lisätä julkista rahoitusta myös tämän esityksen mukaisesti toteutettavaan jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämiseen.

Jatkuvan oppimisen laajan toteutumisen kannalta on oleellista varmistaa että korkeakouluilla on riittävät resurssit koulutuksen järjestämiseen. On myös oleellista luoda järjestelmä joka kannustaa työkäisiä hakeutumaan lisäkoulutukseen sekä sopia siitä, miten resurssien tarjoaminen lisäkoulutautumiseen tapahtuu yhteiskunnan, työnantajan ja yksilön välillä. Yksilön kannalta oleellista on sekä tarjonnan hyvä saavutettavuus että riittävä aikaresurssi sekä tuki koulutukseen osallistumiseen.

Täydennyskoulutus

SAMOK pitää tarkennusta täydennyskoulutuspykälään tarkoituksenmukaisena. SAMOK on kuitenkin huolissaan siitä, miten esityksessä korostuu maksullinen koulutus ja sen laajeneminen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tilauškoulutus

SAMOK vastustaa esitystä tilauškoulutuksen laajentamisesta EU/ETA-maiden kansalaisille. Lakiesityksessä ei riittävästi arvioida maksullisen koulutuksen yhteiskunnallisia pitkän aikavälin vaikutuksia. SAMOK pitää ongelmallisena maksullisen koulutuksen laajenemista Suomessa ja esittääkin että tilauškoulutuksen kohderyhmän laajentamista ei toteuteta.

Näkemyksemme mukaan tilauskoulutuksen tarvetta ei ole arvioitu riittävästi ja uskomme että todellinen kysyntä painottuu tutkinnon osiin ja pienempiin osaamiskokonaisuuksiin.

Lain perusteluteksteissä ei ole määritelty tilauskoulutusopiskelijoiden asemaa suhteessa opintotukeen ja muihin etuuksiin. SAMOKin näkemyksen mukaan suomalaisella tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevalla opiskelijalla tulee olla oikeus opintososiaalisiin etuuksiin riippumatta siitä, kuka koulutuksen maksaa. SAMOK pitää ongelmallisena mahdollista tilannetta jossa opintotuen piiriin tuodaan uusi opiskelijaryhmä. Tilauskoulutuksessa opiskelevan henkilön sosiaaliturvan kokonaiskuva kaipaakin lisäselvitystä. Koulutusrahaston maksama aikuiskoulutustuki on luontevin vaihtoehto tilauskoulutuksessa olevien toimeentulon turvaamiseksi.

SAMOK pitää tarpeellisena rajausta siitä, että tilaaja ei voi periä maksuja EU/ETA-maiden kansalaisilta mutta peräänkuuluttaa riittäviä toimia tämän rajauksen valvontaan. SAMOK osoittaa myös huolensa siitä, miten seurataan sitä, että tilauskoulutusta ei järjestetä tavoitteena kiertää opiskelijavalintoja. Lakiesitys on erittäin ongelmallinen myös siltä osin, että tehtyjä rajoitteita on erittäin hankala valvoa ja siksi esitystä tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentamisesta tulee tarkastella vielä uudestaan.

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

SAMOK kiittää esityksestä joustavoittaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia työelämäkokemusvelvoitteen osalta. SAMOKin näkemyksen mukaan pykälät tulisi kuitenkin pitää siinä muodossa jossa ne lausuntokierrokselle alun perin annettiin. SAMOK ei pidä tarkoituksenmukaisena rajata kerättyä työkokemusta sen mukaan, onko se saatu ensimmäisen syklin opintojen aikana vai niiden jälkeen. Oleellista työkokemuksessa on sen alakohtaisuus ja riittävä vaativuustaso. SAMOK esittää että esityksestä poistetaan vaade työkokemuksen kertymisestä ensimmäisen syklin tutkinnon jälkeen.

SAMOK kiittää myös esityksestä mahdollistaa ammattikorkeakoulujen oma harkinta ottaa opiskelijaksi myös henkilö jolla ei ole alempaa korkeakoulututkintoa.

SAMOK pitää esitystä tutkintojen laajuuksien joustavoittamisesta ongelmallisena. Esitystä perustellaan kansainvälisen yhteistyön lisäämisellä joka itsessään on kyllä tavoiteltavaa. On ymmärrettävää että yhdessä järjestettävien tutkintojen toteuttamista halutaan helpottaa mutta SAMOK ei pidä tarkoituksenmukaisena tilannetta jossa joustavoittaminen koskisi kaikkia vieraskielisiä toteutuksia.

SAMOKin näkemyksen mukaan jousto tutkintojen laajuuksissa tulisi rajata koskemaan ainoastaan kansainvälisessä yhteistyössä järjestettäviin tutkintoihin.

Pidämme ongelmallisena tilannetta jossa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon pituus saattaa toisella saman alan tutkinnon suorittaneella olla kaksi kertaa pidempi kuin toisella. Tutkintojen laajuuksien muuttamisesta tulisi käydä laajempi ja kattavampi keskustelu jossa pohditaan kansainvälisen yhteistyön lisäksi myös kansallisen tutkintojärjestelmän yhtenäisyyttä.

Kuten perusteluteksteissä todetaan, voi jo nyt ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen kokonaislaajuus vaihdella jopa kahden ja puolen vuoden opintojen verran. SAMOK pitää ongelmallisena että tämä vaihtelu lisääntyy. SAMOKin näkemyksen mukaan tulisikin pyrkiä tilanteeseen jossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaakseen vaaditaan vähintään 300:n opintopisteen laajuiset opinnot.

Opiskelijavalinta ja erillishaku

SAMOK kannattaa pääosin erillisvalintoihin liittyviä muutoksia. On kuitenkin tärkeää varmistaa että joustavan haun käytäntöä ei hyödynnetä suurissa erillishaussa vaan sen käyttö rajataan ainoastaan tilanteisiin joissa aloituspaikkoja on vain pieni määrä auki. Joustava haku erillisvalinnassa haastaa hakijoiden yhdenvertaisuuden ja siksi on äärimmäisen tärkeää että muutoksen vaikutuksia seurataan tarkasti.

Esitetty muutos siitä että korkeakoulun sisällä siirto-opiskelijat voidaan valita erikseen on tarkoituksenmukainen. Onkin toivottavaa että siirto-opiskelijakäytänteet kehittyvät korkeakouluissa ja tätä mahdollisuutta voidaan jatkossa hyödyntää entistä paremmin korkeakoulujen kapasiteetin hyödyntämiseen.

Nyt lausunnolla olevan esityksen tavoitteena on helpottaa korkeakoulutukseen pääsyä, mutta SAMOKin näkemyksen mukaan tehdyt muutokset vain joustavoittavat opiskelijavalintoja korkeakoulujen näkökulmasta. Opiskelijoiden näkökulmasta korkeakoulutukseen pääsemistä helpottaisi ensisijaisesti aloituspaikkojen lisääminen. Valintojen kehittämällä ei ole vaikutusta siihen, moniko korkeakouluun pääsee.

Opiskelijakunta

SAMOK pitää tarkoituksenmukaisena että opiskelijakuntien tehtävistä poistetaan maininta opintotukilautakunnan jäsenen nimeämisestä.

Korkeakoulujen rahoitus

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiden toteutumisen kannalta oleellisinta on korkeakoulujen rahoituksen taso tulevina vuosina. Nykyisillä resursseilla uudistuksia on mahdotonta toteuttaa, sillä resurssit riittävät juuri ja juuri perustoiminnan jonkinlaiseen ylläpitämiseen. Kun vision tavoitteena on lisätä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia korkeakouluissa, on ensiarvoisen tärkeää että tämän tehtävän toteuttamiseen osoitetaan uutta rahoitusta. Jatkuvan oppimisen mahdollistamista ei tule toteuttaa tutkintokoulutuksen kustannuksella vaan myös sen riittävä rahoitus on turvattava.

Esitys korkeakoulujen hankerahoituksen siirtämisestä valtionavustuslain piiristä ammattikorkeakoululain mukaisen rahoitusjärjestelmän alle on kannatettavaa. On hyvä että korkeakoulujen hallinnollista taakkaa kevennetään. On kuitenkin tärkeää varmistaa hankerahoituksen läpinäkyvyyden säilyminen vaikka raskaasta raportoinnista luovutaankin. Esityksen vaikutuksia on perustelutekstien avulla haastavaa tehdä. Korkeakoulujen rahoituksen kehittämisessä on kuitenkin oleellista että se on mahdollisimman ennakoitavaa, yhdenvertaista ja läpinäkyvää. Esitetty muutos ei saa johtaa harkinnanvaraisen rahoituksen lisääntymiseen suhteessa korkeakoulujen kokonaisrahoitukseen.

Helsingissä 06.09.2018

Marko Grönlund
Puheenjohtaja

Miikka Lönnqvist
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
koulutuspoliittinen asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
050 389 1014